

10-24/12/1962 75
BELÜGYMINISZTERIUM

SZOLGÁLATI HASZNÁLATRA!

G-6.

Hozzájárulás
4/1974. évi k. u. t.

ÉLELMEZÉSI SZAKUTASÍTÁS

A B.M. ANYAGI ÉS TECHNIKAI FŐOSZTÁLY KIADVÁNYA 1962.

ÁBTL 4.2. - 10-24/12/1962

2.17.194

BELÜGYMINISZTERIUM

10—24/12/1962.

Módorfy 07/1963 I. Fzf. utasítás

0012 számú

**BELÜGYMINISZTERHELYETTESI
UTASÍTÁS.**

Budapest, 1962. augusztus 1-én.

Tárgy: Az „Élelmezési Szakutasítás” című szabályzat hatálybalépése.

Az Ideiglenes Élelmezési Szakutasítás kiadása óta eltelt időszakban az élelmezési szolgálat tevékenységét meghatározó szabályok, előírások lényegesen megváltoztak.

A vezetést és a szolgálat ellátását igen nagy mértékben nehezíti, hogy nincs egységes szabályozás, s ezért a napi feladatokat

— az Ideiglenes Élelmezési Szakutasítás érvényben levő részei,

— az időközben bevezetett pénzügyi számviteli rendszároláson alapuló élm. normagazdálkodás előírásait meghatározó 603/1958. sz. Végrehajtási Utasítás és az azt módosító intézkedések, valamint

— az időközben — BM. Közlönyben, Anyagi Utasítások Gyűjtőjében, vagy sokszorosított formában — kiadott utasítások alapján kell végezni.

Ezt a hiányosságot számolja fel a most kiadott szabályzat úgy, hogy az élelmezési szolgálat ellátásának előírásait, az élelmezési szolgálat ellátási és gazdálkodási körébe tartozó anyagnemek és anyagjárandósági cikkek ellátási és anyaggazdálkodási kérdéseit egységesen újból szabályozza.

A szabályzat

— rendezi az időközben felvetett helyes javaslatok alapján az eddig rendezetlen problémákat,

— rögzíti az időközben felmerült olyan kérdésekben követendő eljárásokat, amelyekben az eddig kiadott utasítások, intézkedések nem foglaltak állást,

— egységesíti az egyes testületeknél, számadótesteknél szükségszerűen kialakult, formájában és módszerében eltérő gyakorlatot,

— kiegészíti az eddig kiadott intézkedéseket az időközben felvetett helyes javaslattal,

— elősegíti — elsősorban — az élelmezési szakkáderek fejlődését, szakmai látókörének bővülését és fokozza azok szakmai önállóságát, mely által csökken a bürokrácia és emelkedik a szakmai munka színvonala,

— lehetővé teszi a szolgálati parancsnokok (vezetők) számára, hogy jobban megismerhessék az élelmezési szolgálatban betöltendő szerepüket, és teljes mértékben tisztában legyenek az anyagi szolgálattal kapcsolatban rájuk háruló kötelességekkel,

— megkönnyíti az ellenőrző szervek és közegek munkáját, és fokozza az ellenőrzések hatékonyságát.

A szabályzat tankönyvként alkalmazandó:

— a BM. valamennyi iskoláján és tanfolyamán, ahol az anyagi szolgálattal kapcsolatban oktatást folytatnak,

— az anyagi szolgálatba beosztott próbaszolgálatosok szakmai képzéséhez,

— az anyagi szolgálatba beosztottak szakmai továbbképzéséhez.

A szabályzat hatálya kiterjed:

— a BM. valamennyi normaélelmezést folytató csapatalakulatára és szervére, továbbá

— a normaélelmezést nem folytató, de élelmiszer, takarmány, élelmezés-felszerelés anyagjárandósági cikk ellátásban részesülő és ezekkel gazdálkodó egyéb BM. szervre.

A szabályzat hatálya nem terjed ki:

— a BM. üdülőkre és gyermekintézményekre,

— a BM. irányítása és szakfelügyelete alatt álló vállalatokra, és a

— BM. klubokra.

A szabályzatban foglaltak elsajátítására vonatkozó rendelkezések:

— az anyagi szolgálat — ezen belül elsősorban az élelmezési szolgálat — valamennyi vezetője és beosztottja a szabályzat összes előírásait köteles elsajátítani. Ennek érdekében 1963. évtől kezdve a szabályzat előírásait a szakmai továbbképzés keretében oktatni kell,

— a központi szervek, a testületek, a számadótestek és az alegységek parancsnokai (vezetői) a szabályzat rájuk vonatkozó fejezeteit teljes mértékben sajátítsák el, valamennyi többi fejezetet pedig tájékozódás céljából tanulmányozzák át.

A parancsnokok (vezetők) segítsék elő és ellenőrizzék, hogy a szabályzatban foglaltakat minden érdekelt és érintett vezető és beosztott a szolgálati beosztásához szükséges mértékben elsajátítsa.

A szabályzat 1963. év január hó 1-től lép érvénybe.

Ezzel egyidejűleg:

az Ideiglenes Élelmezési Szakutasítást, és jelen Élelmezési Szakutasítással ellentétes intézkedéseket, utasításokat hatályon kívül helyezem.

PETÁK PÁL sk.

Pénzügyi és Anyagi Főcsoport
Főnök

TARTALOMJEGYZÉK

I. FEJEZET

ÁLTALÁNOS RÉSZ

	Oldal
1. Az élelmezési szolgálat fogalma és rendeltetése	17
2. Az élelmezési szolgálat általános feladatai	17
3. Az élelmezési szolgálat szervei	18
a) A Belügyminisztériumban	18
b) A BM. testületi országos parancsnokságoknál	18
c) A számadótesteknél	18
4. Az élelmezési szolgálat ellátási és gazdálkodási körébe tartozó anyagne- mek, anyagjárandósági cikkek	19
5. Fogalmi meghatározások	19

II. FEJEZET

AZ ÉLELMEZÉSI SZOLGÁLAT SZERVEINEK ÉS BEOSZTOTTAI- NAK JOGÁLLÁSA ÉS FELADATKÖRE

6. Az élelmezési szolgálat felsőfokú (minisztériumi) szerve	20
7. A középfokú (testületi) anyagi szervek	21
8. Számadótest parancsnok	23
9. A számadótest anyagi vezetője	23
10. Az alegységparancsnok	24
a) Normaélelmezést folytató anyaggazdálkodási alegységeknél	24
b) Közétkeztetést fenntartó alegységeknél	25
c) Közétkeztetéssel nem rendelkező alegységeknél	25
11. A számadótestek és anyaggazdálkodási alegységek élelmezési szolgálatába beosztottak	25
a) Az élelmezési szolgálatiág vezető	26
b) Az élelmezési előadó	27
c) A beszerző	29
d) A nyilvántartó	30
e) Az élelmiszer és takarmánykezelő raktáros	30
f) A főszakács (alegységeknél az önálló szakács)	31

	Oldal
g) Beosztott szakácsok	31
h) Konyhai kisegítők	32
i) Órsellátó tiszthelyettes (élelmezéssel megbízott személy)	32
12. Az élelmezési szolgálatban közreműködők	33
a) A konyhaügyeletes	33
b) Orvos (eü. beosztott)	34

III. FEJEZET

AZ ÉLELMEZÉSI ANYAGELLÁTÁS ÉS GAZDÁLKODÁS SZABÁLYAI

13. Az élelmezési anyagellátás és gazdálkodás fogalma	35
14. Ellátás és anyaggazdálkodás	35
a) Élelmiszerek:	36
(1) Tervezése, biztosítása	
(2) Igénylése, keretutalványok kiadása	
(3) Beszerzése, beszállítása	
(4) Negyedéves beszerzési jelentés	
b) Konyhatechnikai és élm. felszerelési eszközök és anyagok	41
(1) Tervezése, biztosítása	
(2) Az anyagellátás szabályai	
(3) Anyagstatisztikai jelentés	
c) Göngyöleg (csomagoló eszköz) gazdálkodás szabályai	43
d) A számlák kifizetése	43

IV. FEJEZET

AZ ÉLELMEZÉS ÉS ANYAGJÁRANDÓSÁGI CIKKEKKEL VALÓ ELLÁTÁS SZABÁLYAI

15. Az élelmezés formái	45
16. Normaélelmezés	45
a) A normaélelmezés fogalma	45
b) Normaélelmezés szervezése	45
c) Normaélelmezés igénybevételére jogosultak köre	46
(1) Térítés nélkül	
(2) Térítés ellenében	
d) BM. állományába nem tartozók normaélelmezésben való részvétele ..	47
e) Élelmezési normák és az egyes normaélelmezési változatokra vonatkozó előírások	48
(1) Csapategységek, iskolák, tanfolyamok élelmezése	
(2) Étkezési pénz (normaváltás) ellátás	
(3) Egészségügyi intézetek ellátása	
(4) Büntetésvégrehajtási intézetekben levő elítéltek, rendőri őrzete- sek ellátása	
(5) Az élelmezés igénybevételére kötelezettek étkeztetése	

	Oldal
f) A normaélelmezés gazdálkodási eszközei	51
g) A normaélelmezés általános szabályai	52
h) Az étkeztetés szabályai	55
(1) Normaélelmezésben rendszeresen résztvevők	
(2) Normaélelmezésben esetenként résztvevők	
(3) A normaélelmezésben külön engedély alapján résztvevő nem BM. beosztottak	
(4) Az előzetes letartóztatásban levők	
(5) Az élelmezés igénybevételére kötelezettek	
(6) Étkezési igény bejelentése	
i) Étkezési jegyek alkalmazása, igénylése, kezelése, értékesítése, étkeztetések elszámolása	58
17. Közétkeztetések	63
18. Nem BM. szervek, vagy vállalatok útján való élelmezés	63
a) Honvédségi egységek útján való élelmezés	63
b) Sorállomány élelmezés vállalatok útján	63
c) Hivatásos állományúak nem BM. szervek útján való élelmezése ...	64
19. Védőétel és melegítőital ellátás szabályai	65
a) Az ellátás megszervezése, biztosítása	65
b) Védőétel ellátás	65
c) Melegítőital ellátás	69
d) Elítéltek, őrizetesek védőétel és melegítő ital ellátása	70
20. Anyagjárandósági cikkekkel való ellátás rendszere	70
a) Az ellátás rendszere	70
b) Az anyagjárandósági cikkek fogalma	70
c) Cigaretta ellátás	70
d) Tisztálkodási szappan ellátás	71
(1) Tisztálkodási szappan ellátásra jogosultak	
(2) Sorállományúak, tartalékos kiképzésre továbbképzésre behívottak ellátása	
(3) Hivatásos (tsz.) és polgári alkalmazottak ellátása	
(4) Elítéltek, rendőri őrizetesek ellátása	
e) Ágy- és fekszalma ellátás	73
(1) Ágy- és fekszalma ellátásra jogosultak	
(2) Az ellátás és felszámítás módja	
V. FEJEZET	
RENDKÍVÜLI ÉLELMEZÉSI ELLÁTÁS	
21. Razziákon, karhatalmi akciókban résztvevők élelmezése	74
22. Honvédségi és munkásőr alakulatok élelmezése	75
23. Szigorú készségi szolgálat alatti élm. ellátás	75
a) A BM. összes központi szerveinél	75
b) A Határőrség és Karhatalom normagazdálkodást folytató egységeinél	76
c) Iskoláknál, tanfolyamoknál	77

24. Nagyobb elemi csapásokkal kapcsolatos védelmi (mentési) munkálatokban résztvevők élelmezése	77
25. Családtagok élelmiszer ellátása	78
26. Tábori élelmezés	78

VI. FEJEZET

ÁLLATTARTÁS ÉS KERTGAZDÁLKODÁS

27. Takarmány ellátás és gazdálkodás szabályai	81
a) Takarmányanyagok tervezése, biztosítása	
b) Takarmányanyagok igénylése, elosztása	
c) Takarmányanyagok beszerzése, átvétele	
28. Szolgálati állatok ellátása (takarmányozása)	85
a) Szolgálati lovak ellátása	85
b) Saját nevelésű csikók ellátása	86
c) Szolgálati kutyák ellátása	87
d) Tenyésztésbe bevont anyakutyák és saját nevelésű kölyökkutyák ellátása	87
29. Sertések tartása és ellátása	88
30. A kertgazdálkodás szabályai	89

VII. FEJEZET

AZ ÉLELMISZEREK ÉS TAKARMÁNYOK MINŐSÉGI VIZSGÁLATA, MINŐSÉGI KÖVETELMÉNYEK

31. A minőség megállapítása	91
a) Az élelmiszerek minőségét meghatározó tényezők	91
b) A minőség megállapításának módszerei	92
c) Az élelmiszereknél előforduló minőségi elváltozások	92
d) Mintavétel	94
e) Szabvány	94
32. Az élelmiszerek minőségi követelményei	95
a) Lisztek, sütő- és tésztaipari termékek minőségével szemben támasztott követelmények, átvételi előírások	96
b) Rizs és hüvelyesek minőségével szemben támasztott követelmények, átvételi előírások	99
c) Zsíradékok minőségével szemben támasztott követelmények	99
d) Hús és húskészítmények minőségével szemben támasztott követelmények, átvételi előírások	101
e) Hal és halkészítmények minőségével szemben támasztott követelmények	103
f) Tej, tejtermékek minőségével szemben támasztott követelmények	104
g) Tojás minőségével szemben támasztott követelmények	105

	Oldal
h) Burgonya és zöldsézelékhélek minőségével szemben támasztott követelmények	106
i) Gyümölcsök minőségével szemben támasztott követelmények	107
33. Takarmányok és szalma minőségével szemben támasztott követelmények	107
a) Szemes takarmányok	107
b) Széna	108
c) Szalma	108

VIII. FEJEZET

ÉLELMISZER SZÁLLÍTÁS SZABÁLYAI

34. Általános előírások	109
35. Fontosabb élelmiszerek szállítási szabályai	110

IX. FEJEZET

A TÁROLÁS SZABÁLYAI

36. Raktárhelyiségek (berendezések)	112
a) A raktárhelyiségekkel szemben támasztott követelmények	112
b) Hűtőberendezésekkel szemben támasztott követelmények, használatuk szabályai	113
c) Pincékkel és zöldségtároló helyiségekkel szemben támasztott követelmények	114
37. A tárolás általános szabályai	115
38. Tartós, vagy tartósított élelmiszerek tárolási szabályai	117
a) Liszt tárolási szabályai	117
b) Száraztészta tárolási szabályai	118
c) Rizs tárolási szabályai	118
d) Hüvelyesek tárolási szabályai	119
e) Zsírok és olajok tárolási szabályai	119
f) Szalámifélék tárolási szabályai	120
g) Száraz (füstölt) kolbászfélék tárolása	120
h) Füstölt szalonna tárolása	121
i) Sózott szalonna tárolása	121
j) Húskonzervek tárolási szabályai	121
k) Főzelék és gyümölcskonzerv tárolási szabályai	122
l) Mélyhűtött áruk tárolási szabályai	123
m) Cukor és kávészert tárolási szabályai	123
n) Fűszerfélék tárolási szabályai	123
o) Só tárolási szabályai	124
39. Gyorsan romló élelmiszerek tárolásának szabályai	124
a) Kenyér tárolása	124
b) Friss hús tárolása	125
c) 1—2 napnál hosszabb ideig nem tárolható hentesárak, felvágott-félék tárolása	126

	Oldal
d) Tej és tejtermékek tárolása	126
e) Gyümölcs tárolása	127
f) Burgonya tárolása	128
g) Zöldségfélék tárolása	130
h) Tojás tárolása	131
i) Ecet és savanyított hordós-árúk tárolása	131
40. Szappan tárolási szabályai	132
41. Takarmányok tárolása	132
a) Szemestakarmány tárolása	132
b) Szálatakarmány tárolása	132
42. Tartalék készletek tárolása	133
43. Csomagoló eszközök (göngyölegek) tárolása	133
44. Élelmezés-felszerelési eszközök és anyagok tárolása	134
45. Raktárhelyiségek rágcsálók, rovarok elleni védelme	134

X. FEJEZET

KÉSZLETEK ROVANC SOLÁSA, TERMÉSZETES VESZTESÉGEK ELSZÁMOLÁSA

46. Készletek rovincsolása	137
47. Természetes veszteségek elszámolása	137
a) Élelmiszer veszteségek elszámolása	138
b) Sertésvágási és feldolgozási veszteség elszámolása	139
c) Téltárolású burgonya, zöldség, hagyma és gyümölcsveszteség elszámolása	139
d) Takarmány-veszteségek elszámolása	139

XI. FEJEZET

A KONYHA RENDELTETÉSE ÉS ELHELYEZÉSE

48. A konyha rendeltetése és az elhelyezés irányelvei	140
49. A konyhablokk helyiségei és berendezésük	142
a) Előkészítő helyiségek	142
b) Főzőhelyiség	142
c) Étterem	142
d) Segéd helyiségek	142

XII. FEJEZET

EGÉSZSÉGÜGYI ÉS HIGIÉNIAI ELŐÍRÁSOK

50. A csapatok és szervek élelmezésében közreműködő személyekkel szembeni egészségügyi követelmények	146
51. Élelmiszer szállításegészségügyi előírásai	149
52. Az élelmiszer feldolgozó helyiségekkel szembeni egészségügyi követelmények	149

	Oldal
53. Élelmiszerfeldolgozás egészségügyi követelményei	150
54. Az elkészített ételek minőségének ellenőrzése, az ízeles (kóstolás) előírásai	154
55. Ételminta vétel és megőrzés előírásai	156
56. Eljárás ételmérgezés esetén	156

XIII. FEJEZET

TISZTÍTÁS, KARBANTARTÁS, JAVÍTÁS, SELEJTEZÉS

57. Az élm. felszerelési eszközök megtisztítása	158
58. A felszerelési eszközök karbantartása	162
59. Élm. felszerelési eszközök javítása	163
60. Élm. felszerelési eszközök és anyagok selejtezése	163

XIV. FEJEZET

NYILVÁNTARTÁS, ELSZÁMOLÁS

61. Beszerzéseknél használatos okmányok	165
a) Áruátvételi és szállítási elismervény	165
b) Késpénzvásárlási jegyzék	168
62. Kiadási és bevételi okmányok	168
a) Élelmiszer utalvány	168
b) Élelmiszer utalvány összesítő	170
c) Anyagbevételezési jegy	171
d) Visszavételezési utalvány	171
e) Élelmiszer elosztó és összesítő	171
f) Anyagkiadási utalvány	172
63. Étlap	173
64. Étkezési jegy nyilvántartások	175
a) Étkezési jegyek nyilvántartása a pénzügyi szerveknél	176
b) Étkezési jegy (étkezéstérítési) nyilvántartás a felhasználó szerveknél	177
c) Étkezési létszám nyilvántartás	178
65. Létszámváltozások okmányai	179
a) Élelmezési jegy	179
b) Élelmezési normaváltság jegy. Kimutatás a sorállományúak részére kifizetett étkezéspénz összegekről	180
c) Hitelesített parancskivonat	182
d) Szolgálati jegy	183
e) Napi létszámváltozások összesítője. (Létszámváltozási jegyzék)	183
f) Létszámgigazolás	184
66. Kimutatás a tárgyhóban beszerzett élm. anyagok pénzértékéről	184
67. Havi elszámolás	186
68. Összesítő	196

69. Nyilvántartás a számadótest központi élm. raktára élelem- anyag forgalmának pénzértékéről	199
70. Védőétel és melegítőital elszámolás szabályai	200
a) Normaélelmezést folytató egységeknél	200
b) Közétkeztetések útján való ellátás esetén	201
c) Normaélelmezést nem folytató, közétkezéssel nem rendelkező alegy- ségeknel	201
71. Takarmányok elszámolása	202
72. Kutyatápanyagok elszámolása	203
a) BM. kutyakiképző iskoláknál	203
b) Normaélelmezést folytató egységeknél	204
c) Közétkezéssel rendelkező szerveknél	205
73. A takarmány és kutyatáp elszámolások felterjesztése és szigorlása	206

XV. FEJEZET

ELLENŐRZÉS	207
------------------	-----

MELLÉKLETEK

1. sz. Elszámolható természetes veszteségek	213
2. sz. Élelmiszerek kalória- és tápanyagtartalma	215

NYOMTATVÁNY MINTÁK

1. sz. Élelmiszer igénylés (NA—1214. r. sz.)	223
2. sz. Testületi parancsnokságok élelmiszer igénylése és ellátási terve (Házilag készítendő)	225
3. sz. 10 (11) napos megrendelés (szállítási ütemterv) (Házilag készítendő) .	235
4. sz. Beszerzési jelentés (NA—1217. r. sz.)	237
5. sz. Anyagstatisztikai jelentés az élelmezésfelszerelési anyagokról (NA— —1216. r. sz.)	239
6. sz. Étkezési jegyek (NA—1778—86. r. sz.)	243
7. sz. Bizottsági jegyzőkönyv a razzia miatt megváltozott létszámadatok és a veszendőbe ment élelmiszerek rögzítésére. (Házilag készítendő)	245
8. sz. Takarmány, alom- és fekszalma igénylés (Házilag készítendő)	247
9. sz. Sertésvágási jegyzőkönyv (Házilag készítendő)	249
10. sz. Veszteség elszámolási kimutatás (liszt, búzadara, bab, stb. veszteség elszámolására) (Házilag készítendő)	251
11. sz. Veszteség elszámolási kimutatás (szalámi, kolbász, szalonna veszteség elszámolására) (Házilag készítendő)	253
12. sz. Áruátvételi és szállítási elismervény nagyalakú (NA—1211. r. sz.) ...	255
13. sz. Áruátvételi és szállítási elismervény kisalakú (NA—1212. r. sz.)	261
14. sz. Készpénzvásárlási jegyzék (Házilag készítendő)	267
15. sz. Élelmiszerutalvány (NA—1226. r. sz.)	269

	Oldal
16. sz. Élelmiszerutalvány összesítő (NA—1227. r. sz.)	275
17. sz. Élelmiszer-elosztó és összesítő (Házilag készítendő)	277
18. sz. Étlap (NA—1201. r. sz.)	279
19. sz. Étkezési jegyek nyilvántartása a pénzügyi szerveknél (NA—1776. r. sz.)	283
20. sz. Étkezési jegy (étkeztetési) nyilvántartás a felhasználó szerveknél (NA—1776. r. sz.)	289
21. sz. Étkezési létszámnyilvántartás (NA—1777. r. sz.)	293
22. sz. Élelmezési jegy (NA—1202. r. sz.)	297
23. sz. Élm. normaváltás-jegy (NA—1203. r. sz.)	301
24. sz. Kimutatás a sorállomány részére kifizetett étkezéspénz-összegekről (NA—1204. r. sz.)	309
25. sz. Napi létszámváltozások összesítője (NA—1205. r. sz.)	317
26. sz. Létszámváltozási jegyzék (NA—1206. r. sz.)	319
27. sz. Létszámgazolás, az éjszakai járőrpótlék felszámítás jogosságának igazolására (NA—1229. r. sz.)	321
28. sz. Kimutatás a beszerzett élelemanyagok pénzértékéről (NA—1213. r. sz.)	323
29. sz. Havi elszámolás, csapatalakulatok, iskolák részére (NA—1207. r. sz.)	329
30. sz. Havi elszámolás, az eü. intézetek és bv. szervek részére (NA—1208. r. sz.)	345
31. sz. Havi elszámolás, járási börtönök részére (NA—1215. r. sz.)	361
32. sz. Összesítő, csapatok, iskolák havi elszámolásainak összesítéséhez (NA—1209. r. sz.)	365
33. sz. Összesítő, az eü. intézetek és bv. szervek havi elszámolásainak összesítésére (NA—1210. r. sz.)	369
34. sz. Nyilvántartás a számadótest központi élm. raktára élelemanyag forgalmának pénzértékéről (NA—1228. r. sz.)	373
35. sz. Védőétel elszámolás (Házilag készítendő)	377
36. sz. Melegítőital elszámolás (Házilag készítendő)	379
37. sz. Étkezésellenőrző-könyv (NA—1218. r. sz.)	381
38. sz. Takarmány elszámolás (Házilag készítendő)	387
39. sz. Kutyatáp elszámolás (Házilag készítendő)	389

igényelők kérésére egy-egy az anyagok költés mértékében, megjelölés, mindösszesen a rendelkezés birtokán a szükséges elhatárolás rendelkezésre állnak.

b) ellenőrzés a beszerzésre került anyagok átvételén, átvételkor és tároláskor használatát illetően felhasználást, értékelést a csapattagok és szervek elszámolásai, azaz kapcsolódóan statisztikai mérések, beszámolókat vezet.

c) megőrzési irányelvek. Határozatban foglalt a használatban lévő anyagok karbantartását, javítását, felújítását, használat

2. Feladatok elvégzése